

MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

SILVIO MELI

Seduta tas-6 ta' Novembru, 2014

Citazzjoni Numru. 433/2010

Joseph Bonanno

VS

Malta Freeport Terminals Limited

Il-Qorti,

1.0. Rat ir-rikors guramentat promotur datat id-29 t'April, 2010, li permezz tieghu ir-rikorrenti sintetikament espona is-segwenti:

- 1.1 Illi hu *“registered port worker”*;
- 1.2 Illi fit-8 ta' Dicembru, 2007, kien qieghed jahdem fuq inkarigu tas-socjetà intimata fuq il-vapur *“M.V. Rabat”* sorgut f'Terminal Numru 1 fil-*Freeport*, Kalafrana;
- 1.3 Illi waqt li kien qieghed jaghmel xoghol ta' *“lashing”*, (cioè jorbot jew iholl il-kontejners abbord il-vapur mill-irbit taghhom), kif ordnat, u waqt li kien qieghed jissikka *“bottle screw”*, inqalghet il-hadida, (*“iron bar”*), li torbot lill-kontejner ma postha, u is-subà tan-nofs ta' id il-leminija tieghu inqabad bejn il-*“bottle screw”* u l-imsemmija hadida;
- 1.4 Illi konsegwenza tal-istess soffra dizabilità permanenti ta' tlieta fil-mija, (3%), skont certifikat mediku rilaxxat minn Massimo Abela, (ara foll 4);
- 1.5 Illi konsegwenza tal-istess incident, dam ma jahdem ghall-perjodu bejn it-8 ta' Dicembru, 2007 u t-12 ta' Gunju, 2008, biex b'hekk soffra wkoll telf ta' salarju;
- 1.6 Illi s-socjetà intimata hi responsabbli ghall-korriment *de quo* u ghad-danni konsegwenzjali stante li ma pprovidietx ambjent dehn u sigur biex fih wiehed jahdem;
- 1.7 Illi nonostante li s-socjetà intimata giet debitament interpellata biex tersaq ghall-likwidazzjoni u hlas tad-danni sofferti mir-rikorrenti kawza ta' dan l-incident, din baqghet inadempjenti, u ghalhekk kellha ssir din il-kawza;
- 1.8 Illi ghalhekk aderixxa din il-qorti biex is-socjetà intimata jkollha l-opportunità tghid ghaliex din il-qorti m'ghandiex:
  - 1.8.1. Tiddikjara li s-socjetà intimata hi responsabbli ghall-incident li bih korra r-rikorrenti li seh fit-8 ta' Dicembru, 2007, abbord il-vapur *“M.V. Rabat”* li kien sorgut fit-Terminal Numru 1 fil-*Freeport*, Kalafrana;

1.8.2. Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti minhabba dan l-incident, okkorrendo bl-opra ta' periti nominandi;

1.8.3. Tikkundanna lis-socjetà intimata biex thallas lir-rikorrenti d-danni kollha hekk likwidati;

1.8.4. Bl-ispejjez kif dedotti kontra l-istess socjetà intimata;

2.0 Rat ir-risposta guramentata datata l-1 ta' Gunju, 2010, li permezz taghha s-socjetà intimata sintetikament wiegbet is-segwenti:

2.1. Illi it-talbiet tar-rikorrenti huma infondati;

2.2. Illi dawn it-talbiet ghandhom jigu michuda bl-ispejjez;

2.3. Illi l-incident in dizamina ma sehxx b'xi tort jew negligenza tas-socjetà intimata;

2.4. Illi kemm id-dizabilità allegatament sofferta mir-rikorrenti kif ukoll id-danni minnu sofferti huma kkontestati;

2.5. Illi r-rikorrenti ghandu jressaq kull prova valida fil-ligi biex jissostanzja d-danni minnu allegati;

2.6. Salv eccezzjonijiet ohra;

3.0 Rat id-digriet taghha diversament preseduta datat it-3 ta' Gunju, 2010, li permezz tieghu innominat lis-segwenti biex jassistuha:

- 3.1. Espert mediku hemm indikat, (ara foll 16);
- 3.2. Assistent gudizzjarju hemm indikata, (ara foll 16);
4. Rat ir-relazzjoni tal-espert mediku datata s-6 ta' Lulju, 2010, (ara foll 86);
5. Rat id-digriet taghha diversament preseduta datat it-8 ta' Mejju, 2013, li permezz tieghu awtorizzat lill-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet biex jittrattaw il-kaz bil-modalità hemm indikata, (ara foll 119), u kif sussegwentement estiza, (ara foll 143);
6. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti datata s-6 t'Awissu, 2013, (ara foll 120), flimkien ma' dik sottomessa mis-socjetà intimata datata t-12 ta' Dicembru, 2013, (ara foll 145);
7. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ulterjuri tar-rikorrenti datata t-2 ta' Jannar, 2014, (ara foll 150);
8. Rat l-ordni ta' trasferiment ta' kawzi datat it-13 ta' Frar, 2014, li permezz tieghu din il-kawza giet trasferita f'dan l-istadju quddiem din il-qorti kif issa preseduta, (ara foll 159);
9. Ezaminat id-dokumentazzjoni kollha *in atti*;

Ikkunsidrat:

10.0. Illi l-fatti li taw lok ghall-kaz odjern jistghu jigu sintetikament elenkati bil-mod segwenti:

10.1. Illi bhala impjegat fil-kariga ta' "*registered port worker*" jirrizulta li fit-8 ta' Dicembru, 2007, kien assenjat mis-socjetà intimata biex jahdem abbord il-vapur *M.V. Rabat* li

kien sorgut fit-Terminal Numru 1 fil-*Freeport*, Kalafrana u jaghmel xoghol ta' lattjar – ossija "*lashing*" (ara foll 48);

- 10.2. Illi kif jispjega l-istess rikorrenti fid-dikjarazzjoni guramentata tieghu, il-lattjar "hu l-process li bih il-merkanzija, f'dan il-kaz "*containers*", tigi marbuta b'irbit appozitu mad-*deck* tal-vapur ghal waqt il-vjagg bil-bahar biex ma jeghlbux", (ara foll 48);
- 10.3. Illi l-irbit tal-"*containers*" isir permezz ta' "*lashing rods*" mad-*deck* tal-vapur meta jkunu "*stocked one high*", (ara foll 48);
- 10.4. Illi meta l-"*containers*" ikunu "*stocked two high*" dawn ikunu marbuta permezz ta' "*lock*" appozitu maghruf bhala "*twist lock*" li jiddahhal fil-kantunieri tal-"*container*", (ara foll 48);
- 10.5. Illi l-"*lashing rods*" huma vireg twal u tqal, u huma ta' l-azzar, (ara foll 48);
- 10.6. Illi in-naha ta' fuq tal-"*lashing rod*" tikkonsisti f'hadida fil-forma tal-ittra 'L' biex din tiddahhal fil-kwadrant tal-"*container*" u tiggancja ruhha fil-post, filwaqt li fin-naha opposta taghha hemm diversi crieki biex l-operatur iqabbad il-"*bottle screw*" magghom, (ara foll 49 u 58);
- 10.7. Illi fit-8 ta' Dicembru, 2007, ir-rikorrenti kien xoghol mit-8.00am sal-4.00pm u kien qed jahdem f'koppja ma' "*registered port worker*" iehor minnu indikat, (ara foll 49);

10.8. Illi skont l-istess intimat il-*“lashing rods”* uzati biex jinhadmu fuq *“containers”* *“one high”* u *“two high”* ikunu ta' daqs differenti, u dan:

10.8.1. Peress li d-daqs tat-toqba li tigi iggancjata tkun differenti; u

10.8.2. Peress li l-*“lashing”* isir b'mod differenti, (ara foll 51);

10.9. Illi kif jispjega l-istess rikorrenti fid-dikjarazzjoni guramentata tieghu hemm differenza fil-*“lashing rods”* ta' *“containers”* li jkunu *“stocked one high”* u dawk *“stocked two high”*, (ara foll 51);

10.10. Illi nonostante d-differenzi riskontrati il-*“lashing rods”* ipprovduti mis-socjetà intimata lir-rikorrenti biex jahdem bihom dak inhar kienu kollha ta' l-istess daqs, (ara foll 51);

10.11. Illi rizultat tal-istakkjar differenti tal-*“containers”* kif fuq indikat is-*“safe working practice”* kien jitlob li minflok kellhom jigu pprovduti *“lashing rods”* ta' daqs differenti fejn dawk uzati għall-*“corner castings”* fil-*“containers”* *“stocked one high”* ikunu akbar minn dawk uzati biex jintrabat il-*“corner casting”* ta' isfel *“stocked two high”*, (ara foll 51);

10.12. Illi konsegwenza tal-istess meta r-rikorrenti gie biex jorbot il-*“container”* *“stocked one high”* mit-toqob tal-kwadrant ta' fuq tieghu dan kien kostrett juza l-istess *“lashing rods”* uzati biex jintrabtu l-*“containers tat-two high”*, (ara foll 51);

10.13. Illi l-prattika ta' xoghol indikata fil-paragrafu precedenti hi Prattika hazina u perikoluza, (ara foll 51);

10.14. Illi in effetti l-incident in dizamina sehh meta r-rikorrenti kien kostrett jissikka l-*"bottle screw"* b'idejh stess, bil-konsegwenza li l-*"lashing rod"* moghtija lilhu biex jahdem biha, li allura, ma kienitx tal-qies proprju ghal dan ix-xoghol specifiku, bdiet ticcaqqlaq, harget mit-toqba taghha, waqghet ghal isfel, u qabdet is-sabà tan-nofs t'id il-leminija tar-rikorrenti, (ara foll 52);

Ikkunsidrat:

11. Illi skont ir-regolament 8 tar-Regolamenti dwar il-Haddiema tal-Port dawn il-haddiema huma obligati jahdmu bl-ghodod u bit-taghmir maghzula mill-principal tagghom;

12. Illi *di più*, l-ebda haddiem m'ghandu dritt jaghzel il-makkinarju u ghalhekk ghandu jahdem bil-makkinarju assenjat lilu mill-Kumpanija jew mill-foreman, (ara foll 156);

Ikkunsidrat:

13.0. Illi skont ir-relazzjoni medika *ex parte in atti*, jirrizulta sintetikament is-segwent:

- 13.1. Illi l-falangi tas-subà tan-nofs t'idejn il-leminija tar-rikorrenti kellu cikatrici pjuttost tenera u ipertrofika;
- 13.2. Illi l-gogi kollha tas-subà involut kienu jiccaqalqu sew;
- 13.3. Illi t-tendini tas-subà involut kienu intatti u kienu jiffunzjonaw b'mod normali;
- 13.4. Illi kien hemm sensazzjoni differenti ikkagunata minhabba c-cikatrici li r-rikorrenti kellu fit-tarf ta' subghajh;
- 13.5. Illi jqis li l-ferita subita mir-rikorrenti hi ta' natura hafifa ghalkemm ikkawzat il-feriment taz-zewg nervaturi tas-subà involut;
- 13.6. Illi t-tnemnim u s-sensazzjoni alterata riskontrata fl-istess subà huma ta' natura permanenti u irriversibbli;
- 13.7. Illi tenut kont ta' dak riskontrat stabilixxa li r-rikorrenti ghandu dizabilità permanenti ta' tlieta fil-mija (3%), (ara foll 5 u 6);

Ikkunsidrat:

14.0. Illi minn naha tieghu l-espert mediku inkarigat mill-qorti diversament preseduta ikkonstata is-segwenti:

14.1. Illi fil-hin tal-incident ir-rikorrenti kien liebes l-ingwanti;

14.2. Illi b'rizultat tal-incident *de quo* ir-rikorrenti kellu ticrita f'subghajh tan-nofs t'idejh il-leminija;

14.3. Illi fl-Isptar it-ticrita inhietet u subghajh gie marbut mas-subà ta' hdejh;

14.4. Illi ghalkemm ir-rikorrenti kien imur ghall-fizjoterapija, subghajh xorta baqà jnemnem;

14.5. Illi meta r-rikorrenti jstrapazza is-subà involut kien ihoss ugieh fih;

14.6. Illi r-rikorrenti kellu l-movimenti tal-gogi kollha u l-ligamenti kienu kollha stabbli;

14.7. Illi però, fit-tarf ta' l-istess subà kien jirrizulta li ma kellux is-sensazzjoni tal-hass ghal labra;

14.8. Illi r-rikorrenti carrat il-gilda u n-nerv digitali ta' subghajh tan-nofs t'idu l-leminija meta dan inqabad bejn il-vireg tal-hadid;

- 14.9. Illi l-ferita fieqet tajjeb u baqà biss tnevmim fl-imsemmi subà b'rizultat tal-hsara kkagunata lin-nerv digitali involut;
- 14.10. Illi s-sitwazzjoni tal-imsemmi nerv mhux ser tinbidel għall-ahjar;
- 14.11. Illi r-rikorrenti jibqà jkun affettwat meta jaqbad oggetti b'idejh il-leminija minhabba li ma jhoss xejn fis-subà kkoncernat;
- 14.12. Illi tenut kont tas-suespost l-istess espert mediku nominat ikkonkluda li r-rikorrenti qieghed ibagħti b'dizabilità permanenti ta' tnejn fil-mija, (2%);

Ikkunsidrat:

15. Illi tenut kont tas-suespost u tal-prossimità temporanja tar-relazzjoni tal-espert mediku nominat kurjalment, tiddikjara li qed tadotta l-istess konkluzjonijiet li wasal għalihom l-istess espert mediku in dizamina u tagħmilhom tagħha;

Ikkunsidrat:

16. Illi r-rikorrenti jsostni li fil-hin tal-incident hu kien liebes il-*“full safety gear”*, li jinkludi *“helmet”*, *“safety shoes”*, *“vest”* u ingwanti – u mhux ingwanti biss kif wiehed jistà jifhem mir-relazzjoni peritali fuq analizzata, (ara foll 52);

Ikkunsidrat:

17. Illi l-lanjanza principali tas-socjetà intimata rizzultanti minn nota ta' sottomissjonijiet taghha tirrigwarda l-allegazzjoni taghha li la r-rikorrenti mhux impjegat taghha allura hi ghandha tinheles minn kull responsabbilità u ghalhekk in effetti ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju, (ara foll 146);

18. Illi xejn m'hu l-boghod aktar minn hekk;

19.0. Illi f'dan ir-rigward jigi sintetikament stabbilit is-segwenti:

19.1. Illi hu minnu li r-rikorrenti mhux impjegat tas-socjetà intimata u hu in effetti "*self employed*";

19.2. Illi f'dan ir-rigward ghandu immedjatament jinghad li tali eccezzjoni ma gietx sollevata fir-risposta guramentata tal-istess u hu ferm preokkupanti li dan tqajjem fi stadju hekk tardiv tal-procedura meta addirittura issa l-kawza qed tigi wkoll deciza minn qorti li ma kienitx involuta fil-procedura kollha precedenti;

19.3. Illi *detto ciò*, jinghad fil-qosor li ghalkemm ir-rikorrenti mhux impjegat tas-socjetà intimata, jirrizulta li hi din is-socjetà li:

19.3.1. Forniet lir-rikorrenti bl-ghodod necessarji biex jahdem bihom;

19.3.2. Indikatlu liema xoghol ried jezegwixxi;

19.4. Illi in vista tal-premess qed tirrespingi bhala illegittima il-lanjanza in dizamina u qed tiskartha;

Ikkunsidrat:

20.0. Illi tenut kont tas-suespost il-fatti riskontrati jindikaw is-segwent:

20.1. Illi x-xoghol moghti lir-rikorrenti biex jahdem fuq il-vapur *M.V. Rabat* gie moghti mis-socjetà intimata lill-istess rikorrenti;

20.2. Illi l-ghodda uzata mir-rikorrenti hi dik moghtija lilhu esklussivament mis-socjetà intimata stante li l-haddiema involuti, bhar-rikorrenti, huma statutorjament prekluzi milli juzaw ghodod taghhom;

20.3. Illi r-rikorrenti kien liebes l-ilbies kollhu protettiv necessarjament rikjest ghax-xoghol in dizamina;

20.4. Illi l-ghodda moghtija mis-socjetà intimata lir-rikorrenti uzata minnu meta sehh l-incident in dizamina ma kienitx dik *idonea* ghax-xoghol rikjest;

20.5. Illi kien imhabba f'dan il-fatt li sehh l-incident in dizamina;

20.6. Illi ghalhekk is-socjetà intimata hi responsabbli ghall-incident in dizamina;

20.7. Illi rizultat tal-istess, ir-rikorrenti sofra dizabilità permanenti ta' tnejn fil-mija (2%);

Ikkunsidrat:

21.0. Illi rigward id-danni sofferti mir-rikorrenti jinghad sintetikament is-segwenti:

21.1. Illi *ai termini* tal-artiklu 1045 (1) tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta:

“Il-hsara li l-persuna responsabbli ghandha twiegeb ghalha ... hija it-telf effettiv li l-eghmil taghha jkun gieb direttament lill-parti li tbatl l-hsara, l-ispejjez li din il-parti setghet kellha taghmel minhabba l-hsara, it-telf tal-paga jew qligh iehor attwali, u t-telf ta' qligh li tbatl 'l quddiem minhabba inkapacità ghal dejjem, totali jew parzjali, li dak l-eghmil seta' jgib”;

21.2. Illi a skans ta' dilungar inutili din il-qorti taghmel referenza ghall-kazistika citata mill-abblu rapprezentanti legali tar-rikorrenti fir-rigward u tistrieħ fuql-istess, (ara foll 139 u 140);

Ikkunsidrat:

22.0. Illi d-dannu soffert mir-rikorrenti qiegħed jigi stabbilit bil-mod segwenti:

22.1. Illi fl-2007, is-sena tal-incident in dizamina, sas-6 ta' Dicembru, tal-istess sena ir-rikorrenti qalà hamsa u hamsin elf hames mija tmienja u sebghin Ewro u hamsa u tmenin centezmu, (€55,578.85);

22.2. Illi fil-gurnata tal-incident ir-rikorrenti kellu disgha u tletin (39) sena;

22.3. Illi r-rikorrenti jilhaq l-età penzjonabbli fl-età ta' hamsa u sittin (65) sena;

22.4. Illi din il-qorti qed tapplika l-*"multiplier"* indikat mill-abbli rapprezentanti legali tar-rikorrenti fin-nota tieghu, (ara foll 141), u konsegwentement tiddikjara li l-ammont ta' danni bhala *lucrum cessans* hu ta' tlieta u ghoxrin elf erbà mija u sittin Ewro, (€23,460.00);

22.5. Illi rigward id-*dannum emergens* gie stabbilit fix-xhieda prodotta li l-attur tilef is-somma ta' tlieta u ghoxrin elf sitt mija u Ewro u hamsa u hamsin centezmu, (€23,601.55), f'telf ta' salarju, (ara foll 23A);

22.6. Illi għaldaqstant l-ammont ta' danni komplessivi sofferti mir-rikorrenti jammontaw għal sebgha u erbghin elf u

wiehed u sittin Ewro u hamsa u hamsin centezmu (€47,061.55);

DECIDE:

23.0. Illi in vista tas-suespost din il-qorti tqis li ir-rikorrenti Joseph Bonanno ipprova l-kaz tieghu skont il-ligi u ghalhekk, filwaqt li tirrespingi r-risposta guramentata tas-socjetà intimata *Malta Freeport Terminals Limited*, takkolji t-talbiet kollha tal-imsemmi rikorrenti, u konsegwentement:

23.1. Tiddikjara li l-imsemmija socjetà intimata hi unikament responsabbli ghall-incident li bih korra r-rikorrenti li sehh fit-8 ta' Dicembru, 2007, abbord il-vapur *M.V. Rabat* li kien sorgut fit-Terminal Numru 1 fil-*Freeport*, Kalafrana;

23.2. Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti minhabba dan l-incident fl-ammont ta' sebgha u erbghin elf u wiehed u sittin Ewro u hamsa u hamsin centezmu, (€47,061.55);

23.3. Tikkundanna lis-socjetà intimata *Malta Freeport Terminals Limited* biex thallas lir-rikorrenti Joseph Bonanno l-ammont ta' danni hekk likwidat fil-paragrafu precedenti;

23.4. Bl-ispejjez kif dedotti kontra l-istess socjetà intimata fuq riferita.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----